

Paweł Król

Dział Przyrody

Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach 21, 101-102

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

1. *Ucieczka do Egiptu* (wys. 15 cm; MNKi/E/5442) to wielofigurowa kompozycja o bardzo uproszczonym modelunku przedstawiająca Matkę Boską na osiołku, tulącą do piersi Dzieciątko, z przesadnie wyołbrzymionymi dłońmi. Stojący obok św. Józef podtrzymuje na piersiach zarzucony na plecy tobołek, z którego wystają narzędzia ciesielskie: młotek i siekiera. Na wprost Świętej Rodziny, po prawej stronie wspólnej podstawy, scenę tę zamyka okazała postać Anioła; jego rozłożyste skrzydła równoważą całą kompozycję.
2. *Pan Jezus z krzyżem* (wys. 19 cm; MNKi/E/5443) jest rzeźbiarskim opracowaniem wizerunku postaci pochylonej pod ciężarem niesionego brzemienia. Ekspresja tego przedstawienia zawarta jest zarówno w plastycznej, oszczędnej formie całej kompozycji, jak i w umęczonym obliczu Chrystusa.

ROK 2002

Bogatą kolekcję obrazów MARIANNY WIŚNIOŚ z Ratajów k. Wąchocka wzbogaciła praca zakupiona do zbiorów ze względu na jej niezwykle walory artystyczne.

3. Obraz z cyklu *Ukrzyżowanie* (100 x 70; MNKi/E/5444) jest malowidłem dużego formatu pochodzącym z dojrzałego okresu twórczości artystki, tj. z 1980 r. Na pierwszym planie (centralnie) postać Chrystusa na krzyżu, z bezwładnie pochyloną głową, wspartą na lewym ramieniu. Na głowie, otoczonej kolistym nimbem w kolorze pomarańczowym – korona cierniowa. Profil twarzy Chrystusa wyraźnie podkreślony konturem. Nagie ciało osłonięte jest fantazyjnie upiętym błękitno-białym perisonium (w formie fartuszka z dekoracyjnie potraktowanymi trokami). Na ciele Zbawiciela ślady biczowania: na twarzy smużka krwi, na wychudzonej klatce piersiowej – rozległa rana, a na przybitych do krzyża dłoniach i stopach – krew. Tło malowidła zakomponowane jest strefowo i potraktowane malarsko; górą rozległa przestrzeń nieba ma barwę atramentową, ze skłębionymi obłokami. Wśród obłoków okrąg złotego zachodzącego słońca. W centralnej części malowidła pomarańczowa linia horyzontu z kępami trawiastej roślinności. Nieco niżej kamienista przestrzeń z brunatnymi nieregularnymi pagórami. Dolna strefa tła jest umowna i zróżnicowana kolorystycznie: zielonawo-szaro-brunatna. Artystka namalowała na tym tle, u stóp krzyża, cztery postacie: Matkę Bożą, która prawą, uniesioną ku górze ręką, wskazuje na Ukrzyżowanego Syna. Po stronie przeciwnej – św. Józef, obejmujący ręką drzewce krzyża. Z tyłu, pomniejszone sylwetki Marii Magdaleny i św. Franciszka w brązowym habicie. Rysunek postaci niepełny, w ujęciu do kolan. Twarze wszystkich postaci urodziwe, rozświetlone o łagodnych i subtelnych rysach, zgodnie z potocznym wyobrażeniem ideału urody świętych.

Janina Skotnicka

DZIAŁ PRZYRODY

ROK 2000

1. Przekrój czaszki gada morskiego w wapniu górnopaleozoicznym z Morawicy, nr inw. MNKi/P/162/1-2; okaz zakupiony od Grzegorza Niedźwiedzkiego ze Strzyżewic, a sfinansowany przez cementownię „Nowiny”.

Wapienne (cięte) płyty – 3 sztuki o rozmiarach: 33 x 28, 26 x 25, 32 x 22 cm, z podłużnym przekrojem kości czaszki gada morskiego; doskonale zachowane, z widoczną strukturą gąbczastą kości i zębami (luźno występującymi po wypadnięciu ze szczęk) o przekrojach podłużnych i poprzecznych. Jest to unikatowe w skali Polski znalezisko i „osobliwa tomografia” czaszki zwierzęcia. Większość znalezisk gadów kopalnych to tropy i ślady utrwalone w piaskowcach triasowych oraz nieliczne fragmenty kostne.

Klasyfikacja gatunku możliwa będzie po przeprowadzeniu specjalistycznych badań, tj. poprzez analizę porównawczą z materiałem dostępnym jedynie poza granicami kraju. Na tym etapie można ustalić, że zwierzę należało do podgromady *Synaptosauria* rząd *Sauropterygia*.

ROK 2003

2. Negatywy fotograficzne z lat 1912-1945 dokumentujące Kielecczynę (240 obiektów), nr inw. MNKi/P/557-783; dar Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach (104) i Krzysztofa Myślińskiego (136).

Dział od 7 lat gromadzi materiały dotyczące życia i działalności przyrodników kieleckich. Ważną częścią tego zbioru są przedwojenne szklane negatywy fotograficzne ukazujące krajobraz, przyrodę, wsie i miasta Kielecczyny; aktualnie wszystkich negatywów jest ponad 600.

Zdjęcia autorstwa: Edmunda Massalskiego, Władysława Kisterskiego-Spalskiego, Zygryda Bertermanna i Jana Siudowskiego pochodzą z lat 1912-1945. W tym zbiorze cenne dla naszego muzeum są liczne zdjęcia przedstawiające pałac biskupów krakowskich, w tym plafony. Na uwagę zasługują również przedstawienia Kielc, Karczówki, zamku chęcińskiego, zabytków techniki (Borbrza, Samsonów, Michałów, Sielpia); znajdują się też 4 zdjęcia (pozytywy) pochodzące ze zbiorów Muzeum PTK w Kielcach.

Kolekcja zostanie szczegółowo omówiona w oddzielnym opracowaniu.

Należy przedstawić tu godny ubolewania fakt, że zbiór 104 negatywów, pomimo wielokrotnych starań ze strony muzeum, poprzedni Wojewódzki Konserwator przekazał w darze do Muzeum Techniki w Warszawie. Na szczęście warszawskie muzeum nie zinwentaryzowało tego daru, dzięki czemu obecny Wojewódzki Konserwator mógł wycofać dar i przekazać go kieleckiemu muzeum.

Paweł Król